

Selvitys Harjulakodin
laitosmuotoisessa
perhekuntoutuksessa
käytettävien työmenetelmien
nykytilasta

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi
Sosiaalipedagoginen aikuistyö
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Elisa Jokinen
Satu Kukkonen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalipedagoginen aikuis- ja perhetyön polku

JOKINEN, ELISA
KUKKONEN, SATU: Selvitys Harjulakodin laitosmuotoisessa
perhekuntoutuksessa käytettävien
työmenetelmien nykytilasta

Sosiaalipedagogisen aikuis- ja perhetyön polun opinnäytetyö,
35 sivua, 1 liitesivu

Kevät 2018

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä selvitys Harjulakodin laitosmuotoisessa perhekuntoutuksessa käytettävien työmenetelmien nykytilasta. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Harjulakodin perhekuntoutus on osa lastensuojelun avohuollon tukitoimen palveluita. Tutkimus toteutettiin tarvelähtöisesti, koska Harjulakodin perhekuntoutusosaston toiminta on vielä uutta. Menetelmätyöskentelyn kehittämisen vuoksi nykytilan selvitys koettiin tarpeellisena.

Tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää seuraavaa: käytetyt työmenetelmät ja -välineet, työntekijöiden henkilökohtainen menetelmäosaaminen, kokemukset menetelmien käytöstä ja kehitysideoita menetelmätyöskentelyn parantamiseksi. Keräsimme aineiston teemahaastattelun avulla. Haastateltavia työntekijöitä oli kuusi, ja heitä haastateltiin yksitellen. Analysoimme haastattelun aineiston sisällönanalyysin ja teemoittelun keinoin.

Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että työmenetelmien käyttö Harjulakodissa on hapanavaa, vaikka kaikki työntekijät on koulutettu ainakin yhden työmenetelmän käyttöön. Tutkimuksen tulosten kokonaiskuva näyttäytyi epäjohdonmukaisena ja ristiriitaisena.

Asiasanat: perhekuntoutus, lastensuojelu, avohuolto, työmenetelmä, asiakaslähtöisyys, moniammatillisuus, tavoitteellisuus, vuorovaikutus

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

JOKINEN, ELISA

KUKKONEN, SATU: Study on the present state of the
working methods used in the institutional
family rehabilitation of Harjulakoti

Bachelor's Thesis in Social Services, option in social pedagogy for work
with adults and families, 35 pages, 1 page of appendices

Spring 2018

ABSTRACT

The aim of this thesis was to do a qualitative study on the present state of the working methods used in the institutional family rehabilitation of Harjulakoti. The family rehabilitation in Harjulakoti is a part of the non-institutional support of child welfare services. There was a need for the study because family rehabilitation services in Harjulakoti have been available for only a short period of time. The study may be used in supporting the development of family rehabilitation in Harjulakoti.

The purpose of the study was to examine which work methods are utilized in Harjulakoti, how employees experience the use of the work methods and how they would improve their ability to use the work methods. The data was collected with theme interviews. The interview was arranged with six employees and they were interviewed one at a time. The data was analyzed using content analysis.

The research results showed that work methods are used inconsistently in Harjulakoti despite of the fact that every employee has had training to use at least one specific work method. The overall results were contradictory.

Key words: family rehabilitation, child protection, community care, work methods, customer orientation, multi-professional work, goal-oriented work, interaction

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Tavoite ja tarkoitus	2
2.2	Kohdeorganisaationa Harjulakoti	2
2.3	Tiedonhankinta	3
3	PERHEKUNTOUTUS LASTEN JA PERHEIDEN TUKENA	5
3.1	Perhekuntoutus lastensuojelun avohuollon tukitoimena	5
3.2	Vuorovaikutus perhekuntoutuksen perustana	6
3.3	Perhekuntoutuksen asiakaslähtöinen tavoitteellisuus	8
3.4	Moniammatillinen verkostotyö perhekuntoutuksessa	10
4	TYÖMENETELMÄT ASIAKKAAN TAVOITTEITA EDISTÄMÄSSÄ	13
4.1	Työmenetelmien käyttö osana asiakastyötä	13
4.2	Työmenetelmän valintaan vaikuttavat tekijät	13
4.3	Työmenetelmien käyttöönotto työyhteisössä	14
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
5.1	Tuotoksena laadullinen tutkimus	16
5.2	Aineistonkeruumenetelmä	16
5.3	Aineiston analysointi ja käsittely	18
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	19
6.1	Työntekijöiden menetelmäosaaminen	19
6.2	Harjulakodissa käytettävät työmenetelmät	19
6.2.1	Vuorovaikutukselliset työmenetelmät	20
6.2.2	Perhearviointi	21
6.2.3	Kuvakortit	21
6.3	Kehitysideat	22
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	24
8	OMA ARVIOINTI	27
8.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	27
8.2	Prosessin pohdinta	28
8.3	Jatkokehitysmahdollisuudet	29
	LÄHTEET	31

LIITTEET

1 JOHDANTO

Vuonna 2007 hyväksyttiin sisältö uudelle lastensuojelulaille. Siinä selvennettiin ja määriteltiin perhekuntoutuksen olevan ympärivuorokautista kuntoutusta koko perheelle. (Heino 2008, 7.) Lastensuojelullinen perhekuntoutus on käsitteenä ja työmuotona vielä suhteellisen uutta. Se on tavoitteellista ja pitkäjänteistä työtä, jonka painopisteitä ovat lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen sekä perheen ongelmien ratkaisu. Perhekuntoutuksessa voidaan myös täsmentää lastensuojelullisia palveluntarpeita. Sen filosofisena perustana toimii näkemys, jossa vanhemmat sekä perhe ovat ensisijaisen tärkeitä lapselle. (Pärnä 2010, 45-46; Hurtig 2010, 239.)

Opinnäytetyömme aiheena on tutkia Harjulakodin perhekuntoutuksessa käytettävien työmenetelmien nykytilaa. Tutkimuksen on tarkoitus selvittää työntekijöiden menetelmäosaamista, kokemuksia työmenetelmien käytöstä ja menetelmätyöskentelyn kehitysideoita. Tämä tutkimus palvelee kohdeorganisaatiotamme, sillä Harjulakodin perhekuntoutus on palveluna vielä uusi. Tästä syystä menetelmätyöskentelyn nykytilakartoitus koettiin tarpeellisena työn yhtenäistämisen ja kehittämisen näkökulmasta.

Teoreettisessa osuudessa käsittelemme perhekuntoutusta työmuotona sekä asiakaslähtöistä työmenetelmien käyttöä. Teoreettinen viitekehys rajattiin niihin aiheisiin, joiden keskeisimpänä tehtävänä on edistää asiakkaan perhekuntoutusprosessin tavoitteisiin pääsyä.

Kuntoutuminen on prosessi, jonka avulla tehdään vaikeita asioita näkyviksi, harjoitellaan uusia toimintatapoja ja lopulta sovelletaan niitä osana omaa arkea. Perhekuntoutuksen prosessimaisuuden omaksuminen on välttämätöntä, jotta sille asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Perhekuntoutuksessa ei ole kyse yksittäisen asian kuntouttamisesta, vaan perheen arjen moniulotteisesta kokonaisuudesta ja sen parantamisesta. Kuntoutumisen prosessiajatus perustuu jokaisen perheenjäsenen yksilölliseen sekä perheen kokonaisvaltaiseen huomioimiseen. (Laine, Heino & Pärnä 2010, 144.)

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tavoite ja tarkoitus

Tässä laadullisessa opinnäytetyössä tarkoituksena on tehdä selvitys Harjulakodin laitosmuotoisessa perhekuntoutuksessa käytettävien työmenetelmien nykytilasta. Tarkoituksena on myös, että laatimiamme tutkimuskysymyksiä hyödyntämällä saadaan realistista tietoa Harjulakodin työntekijöiden kokemuksista ja valmiuksista koskien työmenetelmien käyttöä. Koska Harjulakodin perhekuntoutusosaston toiminta on vielä verrattain uutta, toteutetaan opinnäytetyö sinne tarvelähtöisesti.

Opinnäytetyön tavoitteena on, että tutkimustulokset ovat hyödynnettävissä Harjulakodissa tehtävää työtä kehitettäessä. Tavoitteena on myös yhtenäistää ja edistää työmenetelmien käyttöä työyhteisössä niin, että sille muodostuisi selkeälinjainen toimintamalli.

Haemme teemahaastatteluilla vastauksia siihen, mitä työmenetelmiä ja -välineitä Harjulakodissa käytetään sekä miten niitä käytetään. Lisäksi selvitämme työntekijöiden mielipiteitä heidän henkilökohtaisesta menetelmäosaamisestaan. Pyrimme myös selvittämään, millaisin toimin työntekijöiden ja koko työyhteisön menetelmäosaamista voisi haastateltavien mielestä kehittää ja tukea.

2.2 Kohdeorganisaationa Harjulakoti

Harjulakoti on Kajaanin Pelastakaa Lapset ry:n ylläpitämä lastensuojeluyksikkö. Harjulakodin toiminta on alkanut vuonna 1945. Harjulakoti muodostuu kahdesta osastosta: pitkäaikaissijoitettujen 10-18-vuotiaiden osastosta ja perhekuntoutusosastosta. (Kajaanin Pelastakaa Lapset ry 2018.)

Perhekuntoutusosasto on aloittanut toimintansa 1.6.2017. Harjulakodissa tehtävä perhekuntoutustyö on intensiivistä, perhekeskeistä ohjaus- ja auttamistyötä, joka tapahtuu laitosympäristössä. Perheillä on omat

yksityiset huoneet, ja lisäksi niillä ovat käytössä yhteiset tilat. Oleskelutilojen ohella perheillä on mahdollisuus hyödyntää saunatiloja, kahta keittiötä ja kuntosalia. Harjulakodin kuntoutusjakso on tarkoitettu perheille, joilla arvioidaan suunnitelmallisen ja riittävän intensiivisen tuen avulla olevan mahdollisuus välttää lapsen huostaanotolta. (Väisänen 2016.) Voimavarojen vähyys ja arjessa selviytymisen haasteet ovat tyypillisiä syitä Harjulakotiin tulemiselle (Kajaanin Pelastakaa Lapset ry 2018).

Harjulakodin perhekuntoutustyö perustuu ajatukseen, jossa työntekijät yhdessä asiakkaiden kanssa kartoittavat perheen problematiikkaa ja etsivät ratkaisuja sekä uusia toimintamalleja siihen. Harjulakodin perhekuntoutuksessa opetellaan vanhemmuuden taitoja, vuorovaikutustaitoja sekä arjen rytmittämistä etusijalla lapsen tarpeet. (Väisänen 2016.) Toiminnan tavoitteena on kehittää lasten ja nuorten persoonallisuutta tasapainoisesti sekä tukea perhettä kokonaisvaltaisesti. (Kajaanin Pelastakaa Lapset ry 2018.)

Harjulakodissa kuntoutusprosessista vastaa kuusi ohjaajaa, joista neljällä on sosionomi AMK -tutkinto ja kahdella lähihoitajan tutkinto. Jokaiselle asiakasperheelle on kohdennettu omaohjaajapari, jonka muodostavat sosionomi ja lähihoitaja. (Väisänen 2016.)

2.3 Tiedonhankinta

Tiedonhaussa käytimme Masto Finnaa, Google Scholaria, EBSCO:a ja Doriaa. Koska lastensuojelullinen perhekuntoutus on käsitteenä uusi, materiaalin löytäminen oli melko haastavaa ja työlästä. Rajasimme lähdeaineiston mahdollisimman ajantasaisiin materiaaleihin. Vanhin käyttämämme lähde on vuodelta 2007. Hyödynsimme lähteitä etsiessämme myös muiden aiheitamme koskettavien opinnäytetöiden ja pro gradu -tutkielmien lähdeluetteloita.

Käytimme mahdollisimman tuoretta lähdemateriaalia, jotta keräämämme tieto olisi relevanttia. Opinnäytetyömme sisältö muodostui niin

väitöskirjojen, pro gradu -tutkielmien, tieteellisten artikkeleiden, kirjojen kuin internetlähteiden pohjalta. Kotimaisten lähteiden lisäksi hyödynsimme myös kansainvälistä materiaalia. Keskeisimpiä asiasanoja tiedonhaussa olivat perhekuntoutus, lastensuojelu, avohuolto, työmenetelmä, asiakaslähtöisyys, moniammatillisuus, tavoitteellisuus ja vuorovaikutus.

3 PERHEKUNTOUTUS

3.1 Perhekuntoutus lastensuojelun avohuollon tukitoimena

Lastensuojelulaki määrittää, että lastensuojelun asiakkuudessa olevalle perheelle on järjestettävä tarvittaessa avohuollon tukitoimina perhekuntoutusta ja muita lasta sekä perhettä tukevia palveluja (Lastensuojelulaki 417/2007, 36§).

Perhekuntoutusta tarjotaan lastensuojelullisena, vaikeavammaisten lasten ja lastenpsykiatrisena kuntoutuksena. Perhekuntoutuksen ollessa lastensuojelun avohuollon tukitoimi ohjaututaan sinne kunnan sosiaalitoimen kautta. Lastensuojelullinen perhekuntoutus pohjautuu ensisijaisesti lapselle tehtyyn asiakassuunnitelmaan, jossa tulee määritellä tuen tarve, kuten tavoitteet ja mahdolliset muut aiotut tukitoimet. (Pärnä 2010, 42, 47.)

Perhekuntoutuksen aloittaminen on vapaaehtoista, joten sen edellytyksenä on mahdollisen asiakasperheen halu ja suostumus yhteistyöhön. Perhettä ei voida pakottaa vastentahtoisesti perhekuntoutukseen, vaan sitä tulee motivoida lastensuojelun perustein. Joissakin tapauksissa perheitä voidaan velvoittaa osallistumaan perhekuntoutukseen, jottei siitä kieltäytyminen antaisi perustetta lapsen huostaanoton valmistelulle. Perhekuntoutusta voidaan pitää kaksijakoisena vapaaehtoisuuden ja pakon häilyvän rajan vuoksi. (Myllärniemi 2007, 10, 82.)

Perhekuntoutuksella viitataan pitkäjänteiseen ja intensiiviseen työmuotoon, johon osallistuu erityisen tuen tarpeessa oleva lapsi tai nuori perheineen. Perhekuntoutuksessa päämääränä on asiakasperheen ongelmien ratkaisu sekä lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaaminen. Perhekuntoutus on tavoitelähtöinen prosessi, ja sitä tarjotaan tyypillisesti perheille, jotka kamppailevat pitkään jatkuneiden ongelmien kanssa. Mielenterveys- ja päihdeongelmat, lastenhoito- ja kasvatusongelmat sekä vanhempien problemaattinen elämäntilanne ovat

useimmiten lastensuojelullisen perhekuntoutuksen taustalla.

Perhekuntoutusta ehdotetaan myös usein sellaisissa tapauksissa, joissa perhe joutuu äkilliseen kriisitilanteeseen. Kuntoutustyössä keskiössä on aina lapsen etu, turvallisuus ja fyysinen sekä psyykinen hyvinvointi. (Pärnä 2010, 45-47; Hurtig 2010, 239.)

Perhekuntoutuksessa tuetaan ajatusta siitä, että ihmisen osallisuutta ja osallistumista tukemalla tapahtuu kuntoutusta. Tämä poikkeaa siitä aiemmin vallalla olleesta ajatuksesta, että ihmistä tulee ensin kuntouttaa, ennen kuin hän voi täysvaltaisesti osallistua ja olla osallisena. (Pärnä 2010, 43.)

Perhekuntoutus tarjoaa koko perheelle suunniteltua ja tavoitteellista kuntouttavaa toimintaa. Perhekuntoutuksessa työntekijät toimivat yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa perheen omien voimavarojen ja kiintymyssuhteiden vahvistamiseksi. Asiakasperheiden vanhempia ohjataan kasvatuksellisissa asioissa, kuten lapsen tarpeisiin vastaamisessa. (Pärnä 2010, 45.)

Perheen keskinäisen vuorovaikutuksen tukeminen, arjen taitojen harjoittelu ja päivärytmin sisällyttäminen arkeen ovat myös perhekuntoutuksessa keskeisessä asemassa (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018a). Perhekuntoutuksessa perhettä autetaan ja tuetaan kaikilla mahdollisilla elämän osa-alueilla niin, että ne voivat luottaa selviytyvänsä arkielämässä myös kuntoutusjakson päätyttyä (Pärnä 2010, 46).

3.2 Vuorovaikutus perhekuntoutuksen perustana

Vuorovaikutus on vähintään kahden ihmisen välillä tapahtuvaa vastavuoroista kommunikaatiota. Vuorovaikutusta tapahtuu puheen, sanojen, äänenpainon, ilmeiden, eleiden ja katseen välityksellä (Väestöliitto 2018). Vuorovaikutustaidoilla taas tarkoitetaan kykyä, osaamista ja halua jakaa ajatuksia sekä mielipiteitä toisten kanssa. Vuorovaikutustaidoista puhuttaessa keskeistä on myös yhteistyökyky sekä

yhdessä toimiminen. Vastavuoroisuus toimii hyvien vuorovaikutustaitojen kivijalkana. (Suomen Mielenterveysseura 2018.)

Yksi perhekuntoutusprosessin ydinasioista on vuorovaikutuksellisuus. Näin ollen perhekuntoutuksessa työskenteleviltä ohjaajilta vaaditaan kykyä luottamuksellisten asiakas- ja yhteistyösuhteiden luomiseen, ammatillista menetelmäosaamista sekä kohtaamisen taitoja. (Pärnä 2010, 46-47.) Työntekijän vuorovaikutustaidot ja kyky kommunikoida asiakkaan kanssa vaikuttavat suoraan työn tuloksellisuuteen sekä kuntoutusprosessin etenemiseen (Hall & Slembrouck 2009, 466).

Perhekuntoutustyössä korostuu asiakkaan arvostava, aito ja ennakkoluuloton kohtaaminen. Pohjaa työntekijän ja asiakkaan väliselle luottamussuhteelle luodaan ensitapaamisesta lähtien. Työntekijä viestittää jo kättelyllään, äänensävyllään ja katsekontaktillaan omia asenteita sekä ajatuksia. Erityisesti perhekuntoutusjakson alussa pienimmillään vuorovaikutustekijöillä on pitkälle kantava merkitys. (Rönkkö & Rytönen 2010, 165-166.)

Työntekijän ja työyhteisön tulee arjen työtä tehdessään kiinnittää huomiota siihen, ettei menetelmätyöskentely korostu liikaa. Vaikka erilaiset tekniikat, työmenetelmät ja -välineet ovat oleellinen osa perhekuntoutuksessa tehtävää näkyvää työtä, on kuitenkin merkityksellisempää, millaista vuorovaikutusta näitä hyödynnettäessä syntyy. On hedelmällistä pitää painoarvo niissä vuorovaikutustekijöissä, jotka vahvistavat luottamusta asiakkaassa ja lisäävät tämän kuulluksi tulemisen tunnetta. (Rönkkö & Rytönen 2010, 167.)

Perhekuntoutuksessa työskentelevän on tiedostettava, millaiset asiat ja tekijät edistävät vuorovaikutusta kehittymään paremmaksi ja mitkä asiat taas ovat sen esteenä. Työntekijän on käytettävä omaa asiantuntemustaan, jotta vuorovaikutus kuntoutusprosessin aikana voi edetä ja kehittyä toivotulla tavalla (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 141). Kuuntelemalla, aidolla läsnäololla ja arvostusta

osoittamalla työntekijä myös mallintaa asiakasperheelle, kuinka sen tulisi kohdata muita ja käsitellä asioita arjessa. (Rönkkö & Rytönen 2010, 165.)

Työroolin ja oman persoonan käyttäminen vuorovaikutuksen työvälineinä on väistämätöntä. Tästä syystä työntekijällä tulee olla riittävää tunneälyä oman käytöksen ja ajattelun reflektointiin. Oleellista on, että työntekijä opettelee tuntemaan kehityshistoriaansa ja persoonansa kaikkia ulottuvuuksia, jotta niitä on myös mahdollista hyödyntää ja kehittää syvempiä vuorovaikutustaitoja varten. (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 64-65.)

Vuorovaikutustaitojen perustekijöiden sisäistäminen auttaa työntekijää improvisoimaan perhekuntoutuksen vaihtelevissa sekä ailahtelevissa tilanteissa. Tyypillisesti perhekuntoutuksessa työskennellään asiakasperheiden arkaluontoisten ja henkilökohtaisten asioiden parissa. Tästä syystä työntekijän tulee omata sensitiivisen havainnoinnin taito. Hienotunteisuus, tunneherkkyys ja suvaitsevaisuus ovat myös hyvät vuorovaikutustaidot omaavan työntekijän ominaisuuksia. (Rönkkö & Rytönen 2010, 166.) Asiakkaalle on annettava kokemus siitä, että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan eikä negatiivisistakaan asioista huolimatta tuomita. (Järvinen ym. 2012, 141.)

Vuorovaikutuksen ei aina tarvitse olla keskustelemista. Siihen voi sisältyä myös yhdessä tekemistä, vaihtelevia tapahtumia tai luovia hetkiä. Arjen rutiineja myönteisellä tavalla rikkovat tilanteet voivat lisätä asiakkaan uskallusta ja kykyä ilmaista sekä sanoittaa itseään. Niin aikuis- kuin lapsiasiakkaalle voi olla helpompaa kertoa erityisesti ikävistä tunteistaan ja ajatuksistaan toiminnan ohessa. (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 194-196.)

3.3 Perhekuntoutuksen asiakaslähtöinen tavoitteellisuus

Asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan pyrkimystä huomioida ensisijaisesti asiakkaan omat toiveet ja odotukset tehtävän työn taustalla.

Asiakaslähtöisen työn pohjana on työntekijän ja asiakkaan tasavertaisuus.

Asiakaslähtöisyys edellyttää sitä, että asiakas otetaan aidosti mukaan päätöksientekoon ja keskusteluihin. Asiakaslähtöisyys ei kuitenkaan koskaan voi kumota tai olla ristiriidassa lapsilähtöisen näkökulman kanssa. (Vilén ym. 2010, 27.) Perheiden aikuisasiakkaiden lisäksi myös lapsiasiakkailta on oltava ikä- ja kehitystason mukaisesti mahdollisuus tulla kuulluksi sekä ilmaista omat näkemyksensä heitä koskevassa päätöksenteossa. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991, 12. artikla.)

Perhekuntoutuksessa tavoitteellisuus tarkoittaa työntekijöiden ammattitaitoa ja kykyä johdatella asiakkaan prosessia kohti sille yhteisesti sovittuja tavoitteita. Niiden saavuttamiseksi työntekijän tulee myös hyödyntää ja soveltaa omia vuorovaikutustaitoja, menetelmäosaamista sekä moniammatillista verkostotyötä. (Laine, Heino & Pärnä 2010, 142.)

Lastensuojelulliseen perhekuntoutukseen tulee perheitä erilaisista ja vaihtelevista oloista. Tästä syystä sille ei ole olemassa yksiselitteistä prosessikuvausta tai mallia. Perhekuntoutuksen toteutukselle ja etenemiselle on olemassa yhtä monia variaatioita kuin yksilöllisiä asiakasperheitä. Tehtävän työn kantavana periaatteena on kuitenkin aina asiakaslähtöisyys. Perhekuntoutuksella ei ole yhtä konkreettista tavoitetta, johon tähdätään, vaan se keskittyy laajoihin muutoksiin elämänlaadun ja arjen kohentamiseksi. (Hurtig 2010, 240.)

*Jos me itse ohjaajat emme sitoudu tiettyyn prosessiin, tai tiettyihin sääntöihin, niin eihän me voida oottaa, että meidän asiakaskaan niihin sitoutuu.
(Haastateltu työntekijä 2018)*

Työntekijä ja asiakasperhe määrittelevät yhteistyössä perheen tavoitteet ja tarpeet, jotka toimivat kuntoutusprosessin keskiössä. Tämä erottaa perhekuntoutuksen hoidollisesta työstä. (Alatalo, Lappi & Petrelius 2017, 34.) Tavoitteet perhekuntoutukselle asetetaan heti prosessin alkuvaiheessa. Tällöin niiden ei tarvitse olla yksityiskohtaisesti määriteltyjä, sillä usein kuntoutumisen kannalta keskeisin asia selkeytyy vasta

prosessin edetessä. Tavoitteille on annettava tilaa muovautua ja muokkautua prosessin mukana. (Laine, Heino & Pärnä 2010, 143.)

Perhekuntoutuksen työntekijä ja asiakkaat tarkastelevat kuntoutusprosessia eriävistä näkökulmista sekä asemista. Tästä syystä työntekijän ja asiakkaan käsitykset sekä näkemykset tarpeellisista tavoitteista voivat olla ristiriidassa. Asiakkaan määrittelemiin tavoitteisiin vaikuttavat mm. tämän arvomaailma, yhteiskunta ja elinympäristö. Perhekuntoutukselle lain puitteissa asetetut tehtävät ja siellä tehtävän työn sisällöt vaikuttavat tavoitteiden laatimiseen työntekijän näkökulmasta. (Lehmuskoski & Kuusisto-Niemi 2012, 22-25; Beckett 2010, 142, 144.)

Tavoitteita määriteltäessä huomioidaan jokainen perheenjäsen yksilönä ja perhe moniulotteisena systeeminä. Tyypillisiä tavoitteita ovat lapsen hyvinvoinnin turvaaminen, arjen hallinta sekä perheen omien voimavarojen vahvistaminen. (Hurtig 2010, 241.) Laadituilla tavoitteilla sekä niiden sisällöllä on suora yhteys kuntoutusprosessin vaikuttavuuteen ja tuloksellisuuteen. (Laine, Heino & Pärnä 2010, 143.)

3.4 Moniammatillinen verkostotyö perhekuntoutuksessa

Perhekuntoutuksessa työskennellään moniongelmaisten asiakasperheiden kanssa, jotka useasti ovat ajautuneet jonkin tasoiseen kriisitilanteeseen. Onkin epärealistista ajatella, että yhden työntekijän tulisi kyetä vastaamaan kaikkiin asiakkaan yksilöllisiin avuntarpeisiin. Osaamista tarvitaan monilta eri osa-alueilta, jotta näihin tarpeisiin vastaaminen ja asiakkaan kokonaisvaltainen tukeminen on taattua. (Vilén ym. 2010, 208; Laine, Heino & Pärnä 2010, 141.)

Moniammatillisella verkostotyöllä tarkoitetaan eri ammattitaustaisten työntekijöiden tekemää asiakaslähtöistä yhteistyötä (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 208). Moniammatillista yhteistyötä on mahdollista tarkastella eri näkökulmista toimintaympäristön mukaan. Kuitenkin sosiaali- ja terveysalalla moniammatillisen työn ajatellaan liittyvän tiimityöhön, jossa toimitaan eri koulutuksia saaneiden työntekijöiden

kesken. Työntekijät, joista tiimi muodostuu, edustavat eri professioita ja organisaatioita, jotka ovat linkittyneet toisiinsa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. (Katisko, Kolkka & Vuokila-Oikkonen 2014, 10.) Sosiaali- ja terveysalalla moniammatillisen verkoston voivat muodostaa muun muassa sosiaalityöntekijät, sairaanhoitajat, koulutoimen työntekijät, psykologit, päihdetyöntekijät, toimintaterapeutit ja perhetyöntekijät. (Nylund 2014, 5.)

Moniammatillisella verkostolla on tapauskohtaisesti useita eri tavoitteita. Moniammatillisen yhteistyön prioriteettina on asiakkaan tilanteen edistäminen ja ohjaaminen kohti hänelle asetettuja tavoitteita. Moniammatillinen yhteistyö on muun muassa päätöksentekoa, ongelmanratkaisua ja tehtävien suorittamista. Muita keskeisiä, tiimin sisäisiä tavoitteita voi olla mm. muodostaa yhtenäinen käsitys asiakkaan tilanteesta, informaation ja vastuun jakaminen sekä ammattilaisten yhteisresurssien koordinointi. (Laine ym. 2010, 140-141; Timonen-Kallio 2012, 39.)

Moniammatillisuus mahdollistaa sen, että tehtävään yhteistyöhön saadaan kattavammin erilaisia osaamiseen ja tiedollisuuteen liittyviä näkökulmia. Jokaisella moniammatilliseen verkostoon kuuluvalla työntekijällä on hyödynnettävänä oma henkilökohtainen osaamisensa, johon vaikuttavat hänen koulutustaustansa ja työkokemuksensa. (Vilén ym. 2010, 208). Moniammatillinen yhteistyö vahvistaa yksilön työpanosta ja lisää täten tehokkuushyötyä. Ideaalitulanteessa moniammatillisen verkoston työpanoksen summa on enemmän kuin tilanteessa, jossa työntekijät toimisivat yksilöinä saman tavoitteen saavuttamiseksi. (Isoherranen 2012, 31.)

Moniammatillisen yhteistyön malli muovautuu tilannekohtaisesti työyhteisön ja toimintaympäristön perusteella. Toimiva moniammatillinen verkosto vaatii jäseniltään keskinäistä luottamusta, vastuunkantoa ja vahvoja vuorovaikutustaitoja, esimerkiksi neuvottelutaitoa. (Laine ym. 2010, 140-141.)

Moniammatillista verkostotyötä tekevät työntekijät tapaavat toisiaan tyypillisimmin erilaisissa palavereissa ja kokouksissa.

Tarkoituksenmukainen ja onnistunut moniammatillinen verkostopalaveri vaatii valmistelua. Hyvän verkostopalaverin tunnuspiirteitä ovat oikea ajoitus, selkeä rakenne, työskentelyn tarkoituksen selkeä määrittely, kaikkien vaadittavien tahojen läsnäolo ja osallistujien avoimuus. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että asiakas itse tulee palaverin aikana kuulluksi. Toimivassa verkostopalaverissa kaikki osallistujat ovat samalla viivalla ja kaikkien ammattiosaamista arvostetaan. (Pyhäjoki & Koskimies 2015, 169.)

4 TYÖMENETELMÄT ASIAKKAAN TAVOITTEITA EDISTÄMÄSSÄ

4.1 Työmenetelmien käyttö osana asiakastyötä

Erilaisten teoreettisten työorientaatioiden ja työmenetelmien soveltaminen on keskeinen osa sosiaalialan asiakastyötä (Näkki & Sayed 2015, 3). Sosiaalialalla käytetään vaihtelevasti ja monipuolisesti useita työmenetelmiä ja -välineitä. Niiden käytön keskiössä on aina dialogin syntyminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.)

Työmenetelmät ovat työtapoja, joita käytetään kokonaisvaltaisesti. Menetelmät ovat laajoja kokonaisuuksia, joiden käyttöä määrittelevät niiden sisäiset periaatteet, prosessit sekä tavat. Työmenetelmiä ovat esimerkiksi theraplay-terapia, perheinterventio ja asiakkaan henkilökohtainen ohjaus. Työvälineet taas ovat työmenetelmien sisäisesti käytettäviä yksittäisiä välineitä. Työvälineitä ovat esimerkiksi kuvakortit, erilaiset tehtävät ja lomakkeet sekä vanhemmuuden roolikartta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b; SOS-Lapsikylä 2014.) Myös tietynlainen ideologia voi olla menetelmä, joka ohjaa työntekijää näkemään itsensä tai asiakasperheen uudesta, objektiivisemmasta näkökulmasta (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 208). Niin työmenetelmien kuin -välineiden käyttö edistää arjessa tehtävää kuntoutustyötä. Useimpia työmenetelmiä on mahdollista käyttää soveltaen sekä rinnakkain muiden vaihtoehtoisten menetelmien ja välineiden kanssa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.)

4.2 Työmenetelmän valintaan vaikuttavat tekijät

Se menetelmä pitää valita myös niin että se vastaa siihen tavoitteeseen mitä me perheen kanssa tavoitellaan (Haastateltu työntekijä 2018).

Käytettävien työmenetelmien valintaan vaikuttavat monet tekijät, esimerkiksi asiakkaiden yksilöllisesti asetut tavoitteet, perheen tarpeet ja kokonaisvaltainen elämäntilanne. Myös perhekuntoutuksessa

työskentelevän työntekijän henkilökohtaiset ominaisuudet, kiinnostuksen kohteet ja osaaminen ohjaavat sekä johdattelevat menetelmien valintaa. (Asikainen 2015, 6.)

Sosiaaliset suhteet ja muut sosiaaliset tekijät ovat usein merkittävässä asemassa ihmisen ongelmien synnyssä. Siksi myös tavoitteellista asiakastyötä tehdessä tulee valita käytettävät työmenetelmät tämä tiedostaen. Työmenetelmiä ja -välineitä valittaessa työntekijän tulee ymmärtää, kuinka keskeistä on nähdä asiakas suhteessa tämän omiin sosiaalisiin verkostoihin ja ympäristöihin sekä niistä kumpuaviin merkityksiin. (Näkki & Sayed 2015, 81.)

Yksittäiset työmenetelmät tai -välineet eivät itsessään takaa perhekuntoutuksen onnistumista ja sille asetuttuihin tavoitteisiin pääsemistä (Asikainen 2015, 6). Sosiaalialan työntekijän tulee ensin omata riittävästi työnsä vaatimia tietoja ja taitoja, jotta hän voi käyttää työmenetelmiä täydentämään omaa ammatillista osaamistaan. Käytettävää menetelmää valittaessa tulee tietoisesti pohtia ja arvioida, mihin tarkoitukseen ja tilanteeseen menetelmä valitaan. Työmenetelmien käyttö ei saa olla itseisarvo, vaan prioriteettina on aina perheen auttaminen parhaalla mahdollisella tavalla. (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 208.)

4.3 Työmenetelmien käyttöönotto työyhteisössä

Erilaisten työmenetelmien ja -välineiden käyttöönotto on suunnitelmallista toimintaa käytettävissä olevat resurssit huomioiden (Asikainen 2015, 6). Yksikön kannalta ei ole taloudellisinta eikä tehokkainta mahdollisimman monen työmenetelmän käyttö, vaan muutaman menetelmän suunnitelmallinen ja aktiivinen hyödyntäminen. Tällöin yksikön asiakasryhmälle ja työntekijöille sopivia menetelmiä on rajatusti, jolloin niiden käytöstä tulee helpommin luonteva ja jatkuva osa työskentelyä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2018b.)

Työmenetelmien juurtuminen osaksi työtä ja sen käytäntöjä mahdollistuu vain niitä käyttämällä. Tästä syystä onkin ensisijaisen tärkeää, että koko työyhteisö sitoutuu työmenetelmien käyttöön. Kun työyhteisössä päätetään yhteisesti ottaa käyttöön jokin työmenetelmä tai -väline, on sen hyödyntämiseksi saatava koulutusta ja tarpeenmukainen välineistö. Tällöin myös sitoudutaan ajatusmalliin, jossa kyseistä menetelmää käytetään aina, kun se on kuntoutusprosessin kannalta tarpeellista ja tarkoituksenmukaista. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.)

Työyhteisössä uuden työmenetelmän käyttöönotto alkaa tyypillisimmin kouluttautumisella. Koulutuksen jälkeen on kannattavaa sopia rajattu aika, jolloin kaikki asianomaiset käyttävät menetelmää aktiivisesti kokeilumielessä. Määräajan päätyttyä tulee työyhteisön arvioida menetelmän sopivuutta ja mahdollisia muokkaus- tai soveltamisehdotuksia. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.)

Moniammatillista verkosto- ja yhteistyötä tehdessä on myös huomioitava, kuinka informaatio käytössä olevista työmenetelmistä välittyy kaikille osapuolille. Yhteistyön sujuvuuden ja asiakkaan tarpeiden kannalta on välttämätöntä, että jokainen työntekijä tietää, mitä keinoja ja orientaatioita hyödyntäen kukin taho työskentelee. Asiakkaan näkökulmasta ei ole motivoivaa tai mielekäästä, jos työmenetelmät ja -välineet ovat yhteistyökumppaneilla täysin toisistaan poikkeavat tai vastaavasti täysin samat. Esimerkkinä tilanne, jossa ensin hyödynnetään Vanhemmuuden roolikarttaa perhekuntoutuksessa ja pian tämän jälkeen asiakkaan on käytävä läpi samaista roolikarttaa perheneuvolassa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tuotoksena laadullinen tutkimus

Laadullista tutkimusta käytetään silloin, kun tutkittavasta aiheesta ei ole tarpeeksi tietoa tai sitä ei tunneta kunnolla. Laadullisen tutkimuksen avulla on mahdollista syventää näkemystä jostakin tietystä aiheesta. Sen avulla pyritään tekemään havaintoja esimerkiksi ilman tilastollisia menetelmiä, toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Laadullisen tutkimuksen voidaan sanoa perustuvan lauseisiin ja sanoihin. Sen tavoitteena on kuvata tutkittavaa aihetta, auttaa sen ymmärtämisessä ja antaa tulkintoja. (Kananen 2014, 16-18.)

Laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden tutkittavan aiheen syvälliselle ymmärtämiselle sekä laajalle kuvaamiselle ja selittämiseksi. Tarvittava aineisto kerätään olemalla luonnollisessa ympäristössä ja vuorovaikutuksessa asianomaisten kanssa. Tutkimusaineisto voi sisältää tekstiä, kuvia ja haastatteluja. Laadullisen tutkimuksen avulla tutkitaan vain yksittäisiä tapauksia. Yhdestä havainnosta pyritään saamaan mahdollisimman paljon irti käsittelemällä asiaa perusteellisesti. Laadullisessa tutkimuksessa kiinnitetään huomiota asioiden merkityksiin ja siihen, kuinka ihmiset näkevät ja kokevat asiat todellisuudessa. (Kananen 2014, 18-19.)

5.2 Aineistonkeruumenetelmä

Aineistonkeruumenetelmiä on useita erilaisia. Menetelmän valintaan vaikuttaa se, minkälaista aineistoa halutaan kerätä ja miten kerättyä aineistoa hyödynnetään. Koska tarkoituksena oli saada tietoa kokemuksista, käsityksistä ja mielipiteistä perhekuntoutuksessa käytettävistä työmenetelmistä, koimme, että teemahaastattelu on sopivin tapa tällaisen tiedon keräämiseen. Teemahaastattelun avulla on mahdollista kerätä ja kartoittaa haluttua tietoa runsaammin sekä syvällisemmin kuin esimerkiksi strukturoidulla kyselylomakkeella.

Tällainen puolistrukturoitu haastattelu kohdentuu tietyn teeman ympärille, ja näin vältetään epäolennaisen tiedon kerääminen.

Teemahaastattelussa edetään tiettyjen teemojen varassa. Tällöin ei tarvitse laatia valmiiksi tarkkoja yksityiskohtaisia kysymyksiä. Kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta niitä ei tarvitse esittää jokaiselle samassa järjestyksessä. Kysymyksiin ei ole myöskään valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan haastateltavilla on oikeus vastata vapaasti ja tuoda oma äänensä kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47-48.)

Haastattelu on yksi käytetyimmistä tiedonkeruumenetelmistä ja sen joustavuutensa vuoksi se sopii käytettäväksi moniin eri tarkoituksiin. Haastattelun tavoitteena on saada luotettavaa tietoa tutkittavasta aiheesta. Yksinkertaisimmillaan haastattelulla tarkoitetaan keskustelua, jolla on jo ennestään päätetty lopputulos. Se muistuttaa muiltakin osin tavallista keskustelua, sillä sekä haastatteluun, että keskusteluun sisältyy verbaalista ja nonverbaalista vuorovaikutusta. Niiden avulla haastattelija ja haastateltava välittävät toisilleen ajatuksia, asenteita, mielipiteitä, tietoja ja tunteita. Lisäksi kummassakin toiminnassa osapuolet pystyvät vaikuttamaan toisiinsa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 34-42.)

Laatimamme haastattelurungon (Liite1) kysymykset perustuvat opinnäytetyömme keskeisiin teemoihin. Nämä teemat ovat käytettävät työmenetelmät ja -välineet, kokemukset menetelmien käytöstä, henkilökohtainen menetelmäosaaminen ja edellä mainittujen kehitysideoita.

Haastattelimme työntekijöitä yksitellen, ja jokaista haastateltavaa varten oli varattu aikaa yksi tunti. Haastattelurungon kaksi ensimmäistä kysymystä olivat orientoivia lämmittelykysymyksiä. Emme esittäneet kysymyksiä työntekijöille tietyssä järjestyksessä, vaan luontevasti edenneen keskustelun mukaisesti. Tarpeen tullen esitimme lisäkysymyksiä aiheesta. Näin pyrimme saamaan aikaan vaivatonta keskustelua.

5.3 Aineiston analysointi ja käsittely

Aineiston analyysin avulla on tarkoitus etsiä vastauksia tutkimustehtävään ja erottaa kerätystä aineistosta olennainen tieto. Analyysin tavoitteena on jäsentää, järjestää ja tiivistää kerättyä aineistoa siten, että sen informaatioarvo lisääntyy. Analyysi on tutkijan johtopäätöksiä ja tulkintaa tutkittavasta aineistosta. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018.)

Laadullisen tutkimuksen aineiston analysointi on monivaiheista. Se ei ole tutkimuksen viimeinen vaihe, vaan analyysi kulkee koko prosessin ajan mukana. Kerättävän aineiston laajuutta ei voi määritellä tutkimusprosessia aloitettaessa, vaan aineistoa kerätään niin paljon, että tutkimusongelma on ratkennut ja tutkija on sisäistänyt tutkimuksensa aiheen. (Kananen 2014, 18-19.)

Haastatteluista äänittein kerätty materiaali litteroitiin eli purettiin tekstiksi tietokoneelle. Litterointi suoritettiin heti haastattelujen jälkeen, ja haastattelut puhtaaksi kirjoitettiin sanasta sanaan. Litteroitua materiaalia kertyi 20 sivua. Tulostimme materiaalin vielä paperiversioksi, koska koimme sen käsittelyn helpommaksi. Deletoimme äänitteet sekä litteroidut materiaalit tietokoneelta ja tuhosimme tulosteet tietosuojasyistä.

Aloitimme kirjallisen aineiston analysoinnin määrittelemällä jokaiselle teemalle värikoodin. Alleviivasimme litteroidusta aineistosta jokaiseen teemaan ja tutkimuskysymyksiimme olellisesti sisältyvät asiat niille kohdennetun värin mukaisesti. Kun värikoodaukset oli tehty, aloimme tiivistää keskeisiä asioita teemoittain. Seuraavaksi ryhdyimme sisällönanalyysin keinoin tarkastelemaan jokaisen teeman sisäistä aineistoa. Tämän avulla saimme rajattua ja supistettua aineistoa entisestään. Jäljelle jäi vain sellainen materiaali, jota kaikkineen oli mahdollista hyödyntää tutkimuksen tuloksissa.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Henkilökohtainen menetelmäosaaminen

Ajatellaan, että työmenetelmä tai työväline on joku millä yritetään sen asiakkaan tavoitteita edistää (Haastateltu työntekijä 2018).

Enemmistö haastatelluista työntekijöistä määritteli työmenetelmän ja työvälineen olevan käsitteitä, jotka kulkevat limittäin ja käsi kädessä. Suurin osa koki työmenetelmän olevan myös laaja kattokäsite niille keinoille, jotka edistävät asiakkaiden tavoitteisiin pääsyä. Näin ollen työvälineiden määriteltiin olevan työmenetelmien sisäisesti käytettäviä työkaluja.

Enemmistö haastatelluista kuvaili ja tiedosti oman henkilökohtaisen menetelmäosaamisen olevan heikkoa. Pääasiallisena syynä tähän kerrottiin olevan vähäinen ja lyhytkestoinen kokemus perhekuntoutuksessa työskentelystä. Yksi työntekijöistä koki menetelmäosaamisensa hyväksi. Tätä hän perusteli aiemmalla työkokemuksellaan ja tutkinnollaan, jonka opintoihin sisältyi menetelmien käyttö yhtenä työtapana.

Suoritettulla tutkinnolla ja erilaisilla menetelmäkoulutuksilla koettiin olevan eniten suoraa vaikutusta omiin valmiuksiin käyttää menetelmiä arjen työssä. Yhden vastaajan mielipide oli, että myös omalla motivaatiolla ja mielenkiinnolla perehtyä eri menetelmien käyttöön on iso vaikutus suhteessa henkilökohtaiseen menetelmäosaamiseen.

6.2 Harjulakodissa käytettävät työmenetelmät

Haastatellut työntekijät kertoivat käyttävänsä seuraavia asioita työmenetelminä ja -välineinä Harjulakodin laitosmuotoisessa perhekuntoutuksessa:

- vuorovaikutukselliset menetelmät (keskustelut, ohjaaminen ja mallintaminen)
- perhearviointimenetelmä
- kuvakortit
- vanhemmuuden roolikartta
- elämäntilanteen selvittämisen ympyrä (ESY)
- erilaiset testit ja mittarit sekä pelit
- mielenterveyden käsi
- 100 vahvuutta -lomakkeisto
- yhteenvedot ja palaverimuistiot
- dokumentointi
- unipäiväkirja.

Työntekijät kertoivat, etteivät he ole käyttäneet Harjulassa sinne soveltumattomia työmenetelmiä tai -välineitä. Eniten ja laaja-alaisimmin työntekijät mainitsivat käyttäneensä vuorovaikutuksellisia menetelmiä, perhearviointia ja kuvakortteja.

6.2.1 Vuorovaikutukselliset työmenetelmät

Enemmistö haastatelluista työntekijöistä mielsi menetelmätyöskentelyn ytimeksi vuorovaikutukselliset tekijät ja menetelmät. Kaikkien mielestä keskustelu sekä asiakkaan kanssa vuorovaikutuksessa oleminen ovat olennaisin osa arjen työtä ja siten myös menetelmiä. Yksi haastateltu korosti keskusteluiden lisäksi yhdessäolemisen ja -tekemisen arvoa. Moni koki myös satunnaisesti pidettävien omaohjaajakeskusteluiden olevan yksi menetelmä.

Eräs työntekijä katsoi, että asiakkaan arkinen kohtaaminen on yksi tärkeimmistä menetelmistä, sillä hänen mielestään se on väline, jonka avulla voi saada syntymään luottamuksellisen asiakassuhteen.

Mallintaminen ja ohjaaminen olivat myös menetelmiä, jotka nousivat toistuvasti esiin haastatteluaineistosta. Osan mielestä mallintaminen ja

lapsen kautta sanoittaminen ovat mielekkäämpiä tapoja ohjata aikuisasiakkaita kuin suora käskeminen.

6.2.2 Perhearviointi

Lähes jokainen haastateltu työntekijä kertoi käyneensä perhearviointikoulutuksen tai käyvänsä parhaillaan sitä. Haastatellut kuvailivat perhearviointia Harjulakotiin hyvin soveltuvaksi, tarpeelliseksi ja kattavaksi. Erityisen tärkeänä perhearvioinnissa pidetään työntekijöiden mukaan sitä, että korostetaan asiakaslähtöistä lähestymistapaa ja voimavarojen vahvistamista. Työntekijät kokivatkin perhearviointimenetelmän olevan hyvä pohja Harjulakodin menetelmätyöskentelylle.

Enemmistö haastatelluista työntekijöistä kuvaili, että perhearvioinnissa voi edetä eri osa-alueittain ja sitä on mahdollista käyttää soveltaen. Perhearviointimenetelmän käyttötiheys vaihteli vastaajasta riippuen. Osa kertoi käyttävänsä sitä viikoittain, osa kuukausittain.

Työntekijät kuitenkin kokivat, että perhearvioinnin käyttö ontuu, koska sille on liian vähän aikaa. Perhearvioinnin hyödyntämisen kerrottiin jääneen haluttua vähäisemmäksi. Muutama työntekijä kertoi perhearviointimenetelmän fokuksen olevan jokaisen perheenjäsenen kuulemisessa ja huomioimisessa. Tämä osoittautuu työntekijöiden mielestä ongelmalliseksi ja haastavaksi, sillä Harjulakodin tyypillinen asiakasperhe on tähän asti koostunut vain äidistä ja vauvaikäisestä lapsesta. Osa vastaajista pohti, että perhearvioinnin muotoutuminen osaksi rutiininomaista työtä vaatii aikaa ja toistuvia käyttömahdollisuuksia.

6.2.3 Kuvakortit

Puolet vastaajista kertoi käyttävänsä kuvakortteja työvälineenä. Haastateltujen mielestä kuvakortteja käytetään asiakkaiden tunneilmaisun apuna ja tukena. Työntekijät kertoivat hyödyntävänsä kuvakortteja tilannesidonnaisesti, kun käsitellään vaikeita tai pettymyksen tuottaneita

tilanteita. Yksi työntekijä sanoi, että hänellä itsellään on ennakkoajatus siitä, minkälaista vuorovaikutusta hän toivoo kuvakortteja käytettäessä syntyvän.

6.3 Kehitysideat

Haastatellut työntekijät sanoittivat, että tärkeintä oman ja koko työyhteisön menetelmäosaamisen vahvistamisen sekä lisäämisen kannalta on tiimissä käytävä vuoropuhelu työmenetelmien käytöstä. Vaikka kaikki työntekijät on koulutettu tai parhaillaan koulutettavana ainakin yhden menetelmän käyttöön, totesi yksi vastaajista, ettei pääasiallisten menetelmien käytöstä ole keskusteltu tai sovittu työyhteisössä selkeästi. Enemmistö haastatelluista toivoikin, että menetelmien käyttökokemuksista ja ideoista keskusteltaisiin enemmän koko työtiimin voimin.

Eräs työntekijä pohti työnkehittämispäivän järjestämistä. Sen fokuksena olisi työmenetelmien käyttö Harjulakodissa. Yksi työntekijä taas korosti sitä, että konkreettisten työvälineiden ja muiden menetelmäosaamista syventävien materiaalien tulisi olla selkeästi esillä. Hän mainitsi esimerkkeinä kuvakorttien ja ammattikirjallisuuden asettamisen toimistossa avohyllyyn omille spesifioituille paikoille.

Moni työntekijöistä arvotti ja kaipasi esimiestason apua ja tukea työmenetelmien käyttöön. Kuitenkin yhden työntekijän mielipide oli, ettei työmenetelmien käytön ohjaaminen ole esimiehen vastuulla. Hänen mielestään esimiehen tulee mahdollistaa menetelmäkoulutautumista työntekijän niin halutessa, mutta menetelmätyöskentelyn raamien määrittely ei ole tämän tehtävä. Yksi työntekijä myös arveli resurssipulan vaikuttavan menetelmien käytön aktiivisuuteen heikentävästi.

Enemmistö haastatelluista korosti erilaisten lisäkoulutusten merkitystä. Haastattelun aineistosta nousivat esiin koulutustarpeina Neuropsykiatrinen valmentaja, Ero-ohjaaja ja Lapset puheeksi. Näiden koulutusten arvioitiin olevan tulevaisuuden menetelmätyöskentelyn kannalta oleellisia ja sisällöllisesti sopivia Harjulakotiin. Yksi työntekijöistä piti keskeisenä sitä,

että mahdollisia lisäkoulutuksia suoritaisi aina kerrallaan useampi kuin yksi työntekijä, jotta niistä voisi saada todellisen hyödyn arjen työskentelyyn.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä selvitys Harjulakodin laitosmuotoisessa perhekuntoutuksessa käytettävien työmenetelmien nykytilasta. Tavoitteena oli, että tutkimuksen tuloksia on mahdollista hyödyntää Harjulakodin menetelmätyöskentelyn yhtenäistämiseksi ja kehittämiseksi.

Haastateltavilla työntekijöillä oli joko sosionomin tai lähihoitajan tutkinto. Se, kumpi tutkinto vastaajalla oli, näytti vaikuttavan suoraan verrannollisesti työntekijän moniulotteiseen kykyyn kertoa työmenetelmistä ja niiden käytöstä. Sosionomin tutkinnon suorittaneilla näytti olevan ammatillisesti kehittyneempi, pohtivampi ja oma-aloitteisempi tapa keskustella työmenetelmistä kuin lähihoitajilla.

Yhdelläkään työntekijällä ei ollut aiempaa työkokemusta nimenomaan perhekuntoutuksesta ennen työskentelyn aloittamista Harjulakodissa. Täten haastatellulla työntekijällä voi olla kokemusta perhekuntoutuksessa työskentelystä enimmillään alle vuoden verran, sillä Harjulakodin perhekuntoutusosaston toiminta oli alkanut 1.6.2017. Voidaan päätellä, että näistä syistä tutkimuksen kokonaiskuva ja tulokset näyttäytyivät ristiriitaisina sekä hajanaisina.

Haastateltavat osasivat määritellä käsitteet työmenetelmä ja -väline verrattain hyvin. Työntekijöistä vain yksi koki oman menetelmäosaamisensa hyväksi muiden kuvaillessa osaamisensa olevan heikkoa ja epävarmaa. Vastanneiden kyky määritellä käsitteitä suhteessa omaan menetelmäosaamiseen ei näyttäydä tutkimuksen aineistossa johdonmukaisena.

Harjulakodin perhekuntoutusosaston työntekijät muodostavat suhteellisen pienen työyhteisön, jossa toimitaan tiiviissä yhteistyössä kollegojen kanssa. Tästä huolimatta työyhteisön menetelmätyöskentelyn voidaan aineiston pohjalta havaita olevan hajanaista. Käytettäviä työmenetelmiä ja -välineitä lueteltiin haastatteluissa määrällisesti melko runsaasti, mutta niiden käytöllä ei ole yhtenäistä linjaa. Toisen työntekijän käyttäessä

esimerkiksi perhearviointimenetelmää rutiininomaisemmin suosii toinen työskennellessään työvälineiden, kuten kuvakorttien, hyödyntämistä eikä ole koskaan käyttänyt perhearviointia.

Niin kuin tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, on jokainen Harjulakodin perhekuntoutuksen työntekijöistä koulutettu käyttämään perhearviointia tai on parhaillaan suorittamassa kyseistä menetelmäkoulutusta. On huomiota herättävää, että yksi työntekijä oli tästä huolimatta sitä mieltä, ettei Harjulakodissa ole yhteisesti sovittu, mitkä ovat pääasiallisesti siellä käytettäviä menetelmiä.

Vaikka tutkimuksen tuloksista nousi esiin tyytyväisyys perhearviointimenetelmän sisältöön ja soveltuvuuteen Harjulakodissa tehtävässä kuntoutustyössä, ei se näy käytön aktiivisuudessa. Työntekijät ajattelivat aiemmasta huolimatta, ettei Harjulakodin tyypillinen asiakasperhe vastaa stereotyyppisesti perhettä, jonka kanssa perhearviointimenetelmää olisi hedelmällisintä käyttää. Myös harvat käyttömahdollisuudet, arjen työn hektisyys ja ajan puute koettiin menetelmän käyttöä hankaloittaviksi tekijöiksi. Näin ollen on haastavaa pohtia todellista ja konkreettista syytä siihen, miksi perhearviointimenetelmän käyttö näyttäytyy vähäisenä sekä epävarmana.

Haastattelun aineiston perusteella työntekijät haluaisivat enemmän keskinäistä ajatustenvaihtoa ja kannustusta, jotta näkemykset sekä säännöt menetelmätyöskentelylle yhtenäistyisivät. Tämä on loogista, kun huomioidaan tutkimustulosten sirpaleisuus sekä epäjohdonmukaisuus.

Enemmistö korosti esimiehen roolia menetelmätyöskentelyn määrittelijänä ja ohjeistajana. Kukaan tästä enemmistöstä ei kuitenkaan sanoittanut oma-aloitteisuuden merkitystä vahvan menetelmätyöskentelyn suunnannäyttäjänä. Vain yksi työntekijä pohti, että omaa menetelmäosaamista voi parantaa internetin tai ammattikirjallisuuden avulla. Hän jatkoi, että näin syventää jo opittua sekä saa uusia ideoita työmenetelmien valinnasta sekä käytöstä. Haastattelun aineiston perusteella voidaan siis ajatella, että Harjulakodin työntekijöiden mielestä

pohja hyvälle menetelmätyöskentelylle luodaan esimiehen toiminnalla ja mahdollisuudella lisäkoulutusta.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, ettei työntekijöiden välinen menetelmäosaaminen näyttäyty tasavertaisena. Tämä vaikutti olevan työntekijöiden keskuudessa jo tiedostettua. Työmenetelmien käyttöikeys, erityisesti perhearvioinnista puhuttaessa, oli myös summittaista. Johtopäätöksenä on, että selvitys Harjulakodin laitosmuotoisessa perhekuntoutuksessa käytettävien työmenetelmien nykytilasta oli tarpeellinen, jotta menetelmätyöskentelystä saataisiin aukottomampaa. Voidaan todeta, että tämän tutkimuksen kokonaistulosten avulla Harjulakodin työntekijöiden mielipiteet, menetelmäosaaminen ja kehitysideat tehtiin näkyviksi. Tutkimuksen tuloksia on mahdollista hyödyntää kehitettäessä Harjulakodin perhekuntoutusosaston toimintaa ja siellä tehtävää työtä.

8 OMA ARVIOINTI

8.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusta tehdessä on noudatettava hyviä tutkimuskäytäntöjä. Tutkittavalle on annettava tiedoksi kaikki oleellinen tutkimukseen ja sen etenemiseen liittyvä. Tutkimusaineistoa käsiteltäessä keskeisimpinä termeinä ovat luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Tutkimusta julkaistaessa on pidettävä huolta siitä, ettei tutkittavien henkilöiden henkilöllisyys paljastu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2018.)

Käytimme tutkimusaineiston keräämiseksi teemahaastattelua. Halusimme turvata haastateltavien henkilöllisyyden, sillä koimme, että tämä rohkaisisi työntekijöitä vastaamaan kysymyksiin mahdollisimman totuudenmukaisesti. Anonymiteetti takasi myös sen, että tutkimuksen tuloksista tuli luotettavempia. Henkilöllisyyden suojaaminen osoittautui problemaattiseksi tutkimuksen muutamaa tulosta todennettaessa. Tulosten sanallinen muotoilu oli mietittävä tarkkaan, jotta haastateltavan henkilöllisyys pysyisi salassa. Jokaisen työntekijän yksityisyydensuojaa kunnioitettiin henkilötietolain määräämällä tavalla. Hävitimme litteroidut haastattelumateriaalit niiden hyödyntämisen jälkeen, jotta ne eivät päädy ulkopuolisten käsiin (Henkilötietolaki 523/1999, 32§, 34§).

Tutkimuksen luotettavuuteen voi vaikuttaa jo etukäteen hyvällä haastattelurungolla. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 184.) Haastattelurunkoa tehdessä pidimme koko ajan mielessä tutkimuksemme teemat ja olimme jo etukäteen pohtineet mahdollisia lisäkysymyksiä.

Luotettavuutta voi parantaa jo haastatteluvaiheen aikana siten, että haastattelussa tarvittavat välineet ovat kunnossa ja käyttökelpoisia. Luotettavuuteen voidaan vaikuttaa parantavasti litteroimalla äänitteet mahdollisimman pian haastattelutilanteen jälkeen. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 184-185). Ennen haastattelutilanteita huolehdimme, että tietokoneen ja puhelinten akut olivat ladattuja. Haastattelutilanteessa kysymysrunko oli esillä tietokoneella, mutta ei kuitenkaan haastateltavien

näkyvillä. Äänityksen hoidimme varmuuden vuoksi kahdella puhelimella. Lisäksi varasimme mukaan myös kynän ja paperia mahdollisia muistiinpanoja varten. Litteroinnin suoritimme heti samana päivänä, kun haastattelut oli tehty.

8.2 Prosessin pohdinta

Tämä opinnäytetyö käynnistyi helmikuun 2018 alkupuolella. Opinnäytetyön koko prosessi haastatteluineen ja analyseineen kesti noin seitsemän viikkoa. Prosessi on siis toteutettu erittäin nopealla aikataululla. Tiukka aikataulu yhdistettynä monivaiheiseen prosessiin sai meidät kyseenalaistamaan opinnäytetyön valmistumisen suunnitellusti.

Varsinaisesti aloitimme opinnäytetyöprosessin loppukesästä 2017. Alkuperäisen aiheen työstäminen oli haastavaa, ja lopulta erinäisistä syistä jouduimme vaihtamaan aiheen vuoden 2018 alussa. Nykyinen aihe ei tullut kohdeorganisaatiolta, vaan saimme mahdollisuuden työstää ja ideoida sen itse. Päädyimme tekemään nykytilaselvityksen Harjulakodissa käytettävistä työmenetelmistä. Koska Harjulakodin perhekuntoutuksen toiminta on vielä uutta, selvitys nykytilasta koettiin myös kohdeorganisaatiossa tarpeelliseksi.

Toinen meistä on ollut Harjulassa työharjoittelussa ja palkkatyössä jo ennen opinnäytetyöprosessin alkamista. Opinnäytetyötä tehdessämme jouduimme punnitsemaan tämän vaikutusta eettisestä näkökulmasta esimerkiksi tutkimuksen kokonaistulosten luotettavuuteen. Työntekijöiden suhtautuminen haastattelutilanteen muodollisuuteen ja vastausten kokonaisvaltaisuuteen olisi voinut olla erilainen, jos molemmat tutkijat olisi olleet vieraita. Ajattelemmekin, että aiemmalla kytköksellä toiseen tutkijoista on voinut olla erityisesti alitajuista vaikutusta suorapuheisuuteen.

Toisella meistä taas ei ole juuri ollenkaan kokemusta perhetyöstä, lastensuojelusta tai sen avohuollon tukitoimista. Koimme, että tästä oli kuitenkin etua prosessin aikana. Kun toisella oli kohdeorganisaation sisäistä näkemystä asioihin, kykeni toinen omalla panoksellaan

kompensoimaan lähestymistapaa objektiivisemmaksi. Toisen kokemattomuus ei tuottanut merkittäviä työntekoa hidastavia haasteita prosessissa, mutta henkilökohtaisella tasolla se vaati enemmän oma-aloitteista syventymistä opinnäytetyön asiasisältöön.

Tämän prosessin aikana olemme kohdanneet jonkin verran haasteita, mutta olemme saaneet myös onnistumiskokemuksia. Prosessi on sisältänyt paljon aikataulujen yhteensovittamista sekä tehtävänjakoa. Koko prosessi oli hyvin merkittävä ammatillisen kasvun kannalta. Me molemmat opimme paljon uusia asioita opinnäytetyömme aiheesta sekä tutkimustyön tekemisestä. Keskinäinen reflektio on ollut vahvasti läsnä koko opinnäytetyön ajan, sillä kannustaminen puolin ja toisin tuli ajoittain tarpeeseen. Saimme tämän prosessin aikana paljon työkaluja, joita voimme hyödyntää tulevaisuudessa alan ammattilaisina.

8.3 Jatkokehitysmahdollisuudet

Tutkimuksen tuloksista ja johtopäätöksistä on mahdollista huomata, että Harjulakodin perhekuntoutusosastolla tehtävälle menetelmätöille ei ole vielä ehtinyt muodostua vakiintunutta tai rutiininomaista toimintalinjaa. Näin ollen tämän opinnäytetyön aiheen jatkokehittämiselle on mielestämme useampia vaihtoehtoja.

Eräs työntekijä pohti haastattelussa sellaisen työnkehittämisspäivän järjestämistä, jossa keskityttäisiin yksinomaan työmenetelmien käyttöön. Yksi jatkokehitysmahdollisuus on toiminnallisen opinnäytetyön keinoin suunnitella ja toteuttaa menetelmätyöskentelyä vahvistava yksittäinen kehittämisspäivä tai vaihtoehtoisesti useammista toimintakerroista koostuva kokonaisuus.

Tutkimukseen haastatellut työntekijät kertoivat käyttävänsä useampia erilaisia työmenetelmiä ja -välineitä, mutta niiden samankaltainen käyttö ei ole iskostunut koko työyhteisöön. Näin ollen toisena jatkokehitysmahdollisuutena on työmenetelmäkansion laatiminen. Kansion tulisi koostua niistä menetelmistä, joiden käyttö on koko työyhteisön

käsityksen mukaan mielekkäintä sekä tuloksellisinta. Tämän seurauksena karsiutuu satunnaisesti käytettävien ja vieraampien menetelmien määrä automaattisesti. Mikäli menetelmäkansioon sisällytettävät työmenetelmät valitaan yhteisesti ja niiden käyttöön sitoudutaan, on tuloksena yhtenäisempi menetelmätyöskentelyn linja. Tällainen kansio on mahdollista toteuttaa niin opinnäytetyönä kuin työyhteisön sisäisenä kehittämistehtävänä.

Harjulakodin perhekuntoutusosaston työntekijät ovat kouluttautuneet tai ovat parhaillaan kouluttautumassa perhearviointimenetelmän käyttöön. Yhtenä kehitysideana on perhearviointimenetelmän jatkoselvitys. Myös perhearviointiin keskittyneen kehittämispäivän järjestäminen voisi olla hedelmällistä. Perhearviointimenetelmän käytöstä valtakunnallisella tasolla on löydettävissä niukasti materiaalia. Siten myös sen tutkimista voidaan pitää jatkokehityksaiheena.

Mielestämme olisi myös erityisen mielenkiintoista ja merkittävää, mikäli tätä nykytilan selvitystä mukaileva tutkimus tehtäisiin uudestaan tulevaisuudessa, esimerkiksi viiden vuoden kuluttua.

LÄHTEET

Alatalo, M., Lappi, K. & Petrelius, P. 2017. Lapsikeskeinen suojele ja perheen toimijuuden tukeminen lastensuojelun perhetyössä ja perhekuntoutuksessa - Kohti monitoimijaista, yhteistä perhetyötä [viitattu: 15.3.2018]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpapereita 21/2017.

Saatavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134616/URN_ISBN_978-952-302-859-3.pdf?sequence=1

Asikainen, P. 2015. Toiminnallisia menetelmiä ja työvälineitä lastensuojelun perhetyössä [viitattu: 7.3.2018]. Saatavissa:

http://www.uusperheneuvoja.fi/wp-content/uploads/2014/11/Asikainen-Pirjo_Toiminnallisia-menetelmi%C3%A4-ja-ty%C3%B6v%C3%A4lineit%C3%A4-lastensuojelun-perhety%C3%B6ss%C3%A4.pdf

Beckett, C. 2010. Assessment & intervention in social work – Preparing for practice. Lontoo: SAGE Publications Ltd.

Hall, C. & Slembrouck, S. 2009. Communication with parents in child welfare – Skills, language and interaction [viitattu: 21.3.2018]. Teoksessa Child and Family Social Work, vol 14 Issue 4. Blackwell Publishing Ltd, 461-470. Saatavissa:

<http://web.a.ebscohost.com/aineistot.lamk.fi/ehost/detail/detail?vid=0&sid=2424639e-a116-4a68-91aa-9520e97803d6%40sessionmgr4008&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=44467000&db=afh>

Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Stakesin työpapereita 9/2008 [viitattu:8.3.2018]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Saatavissa: <http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/tyopaperit/T9-2008-VERKKO.pdf>

Henkilötietolaki 523/1999 [viitattu: 2.4.2018]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523#L7P32>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hurtig, J. 2010. Lasten suojelua ja perheen kuntoutusta –

Lastensuojelluksen kuntoutuksen tavoitteet ja niiden saavuttaminen.

Teoksessa Törrönen, M. & Pärnä, K. (toim.) Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa. Porvoo: Mannerheimin lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö, 237-250.

Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus – Moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Akateeminen väitöskirja [viitattu: 19.3.2018].

Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Saatavissa:

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2018. Laadullisen aineiston analyysi ja tulkinta [viitattu: 9.3.2018]. Saatavissa:

<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta>

Kajaanin Pelastakaa Lapset ry. 2018. Harjulan Lastenkoti [viitattu:

16.3.2018]. Saatavissa: <http://kajaani.pelastakaalapset.fi/>

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Karling, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2008. Lapsen aika. 11. uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Katisko, M., Kolkka, M. & Vuokila-Oikkonen, P. 2014. Moniammatillinen ja monialainen osaaminen sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja liikunta-alojen koulutuksessa – Malli työssäoppimisen ja ammattitaitoa edistävän harjoittelun toteutusta varten [viitattu: 22.3.2018]. Opetushallitus. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/155899_moniammatillinen_ja_monialainen_osaaminen_sosiaali_terveys_kuntoutus_ja_lii.pdf

Laine, S., Heino, L. & Pärnä, K. 2010. Perhekuntoutuksen moniammatilliset käytännöt. Teoksessa Törrönen, M. & Pärnä, K. (toim.) Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa. Porvoo: Mannerheimin lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö, 137-166.

Lastensuojelulaki 417/2007 [viitattu: 15.3.2018]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>

Lehmuskoski, A. & Kuusisto-Niemi, S. 2012. Asiakslähtöiset ja vaikuttavat sosiaalipalvelut - Opas sosiaalihuollon käsitteelliseen tarkasteluun [viitattu: 21.3.2018]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: https://thl.fi/attachments/tiedonhallinta/asiakslahtoiset_ja_vaikuttavat_sosiaalipalvelut_opas_sosiaalihuollon_kasitteelliseen_tarkasteluun.pdf

Myllärniemi, A. 2007. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä – Jäsennyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa [viitattu: 20.3.2018]. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja. Saatavissa: http://www.socca.fi/files/90/Lastensuojelun_perhetyo_ammattikaytantona.pdf

Nylund, T. 2014. Auta lasta ajoissa – Moniammatillinen yhteistyö perhepalvelujen ja lasten ja nuorten talon toiminnassa [viitattu: 22.3.2018]. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus. Saatavissa: <https://www.avi.fi/documents/10191/1557494/Perhepalvelujen+ja+Lasten+>

[ja+nuorten+talon+toiminnasta+29.4.2014.pdf/b44c7355-5694-4d55-8da9-15c9a530bb5a](https://www.researchgate.net/publication/312142141/figure/fig/1/figure-pdf/b44c7355-5694-4d55-8da9-15c9a530bb5a)

Näkki, P. & Sayed, T. (toim.) 2015. Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Pyhäjoki, J. & Koskimies, M. 2015. Hyvien käytäntöjen dialogit sosiaalityön osaamisen kehittämisen välineenä. Teoksessa Väyrynen, S. (toim.), Kostamo-Pääkkö, K. (toim.) & Ojaniemi, P. (toim.) Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. United Press Global, 155-174.

Pärnä, K. 2010. Perhekuntoutus lasten ja perheiden palveluna. Teoksessa Törrönen, M. & Pärnä, K. (toim.) Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa. Porvoo: Mannerheimin Lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö, 41-50.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Vantaa: Hansaprint Oy.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2018. Hyvä tutkimuskäytäntö [viitattu: 2.4.2018]. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_2.html

SOS-Lapsikylä. 2014. Perhekuntoutus SOS-lapsikylässä [viitattu: 7.3.2018]. Saatavissa: https://www.sos-lapsikyla.fi/fileadmin/user_upload/tiedostot/kuvat/pdf-tiedostot/palvelukuvaukset-perhekuntoutus-sos-lapsikylassa.pdf

Suomen Mielenterveysseura. 2018. Vuorovaikutustaitoja voi oppia [viitattu: 21.3.2018]. Saatavissa: <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/vuorovaikutustaitoja-voi-oppia>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018a. Perhekuntoutus [viitattu: 15.3.2018]. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhekuntoutus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018b. Työmenetelmät ja välineet [viitattu: 7.3.2018]. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet>

Timonen-Kallio, E. 2012. Kasvatusta vai hoitoa? – Lastenkotityö kotitapaisuuden ja mielenterveyden tulkintakehyksessä. Teoksessa Timonen-Kallio, E. & Pelander, T. (toim.) Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnoilla. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 69. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print Oy, 35-55.

Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. (toim.) 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä – Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja.

Väestöliitto. 2018. Vuorovaikutus [viitattu: 21.3.2018]. Saatavissa: <https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/ihmissuhteet/vuorovaikutus/>

Väisänen, H. 2016. Perhekuntoutus Harjulan lastenkodissa.

Yleissopimus lasten oikeuksista 60/1991 [viitattu: 19.3.2018]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060#idp45115684>

LIITTEET

Liite1

HAASTATTELURUNKO

Haastattelut 13.3 & 14.3.2018

- Kertoisitko omasta koulutus- ja tutkintotaustastasi.
- Kuinka kauan olet työskennellyt Harjulakodissa?

Henkilökohtainen menetelmäosaaminen

- Miten määrittelisit käsitteen 'työmenetelmä'?
  - Entä 'työväline'?
- Miten kuvailisit omaa menetelmäosaamistasi?
  - Mistä olet näitä valmiuksia saanut?

Käytettävät työmenetelmät ja -välineet

- Mitä kaikkia työmenetelmiä käytät työssäsi?

Kokemukset menetelmien käytöstä

- Mitkä menetelmät olet mahdollisesti kokenut erityisen hyödyllisenä, hyvänä tai muuten sopivana?
- Millaisissa tilanteissa käytät työmenetelmiä?
- Kuinka usein käytät työmenetelmiä?
  - Päivittäin, viikoittain, kuukausittain?

Kehitysideat

- Millaisilla toimilla voisi mielestäsi parantaa omaa henkilökohtaista sekä koko työyhteisön menetelmäosaamista?
- Onko lisättävää? Sana vapaa.